

ABONAMENTUL
 Pe un an . 24 Cor.
 Pe jum. an . 12 "
 Pe 1 lună . 2 "
 Num. de Duminică
 Pe un an 4 Cor. — Pen-
 tru România și America
 10 Cor.
 Num. de zi pentru Ro-
 mania și strălăitate pe
 an 40 franci.

TRIBUNA

REDACȚIA
 și ADMINISTRAȚIA:
 Deák Ferenc-utca 20.
 —
 INSERTIUNILE
 se primesc la adminis-
 trație.
 Manuscripte nu se în-
 poiază.
 Telefon pentru oraș și
 comitat 502.

Croații.

(I. S.) Sultanul Baiazid, după bătălia dela Cosovo, pe care a câștigat-o, a desființat nu-mai regatul bulgaro-român, iar țara sârbilor s'a mărginit a o împărți în două regate. Ar fi fost prea mult de odată, dacă ar fi prefăcut în pašalic și țările sârbești: și-a rezervat s'o facă aceasta mai târziu, după ce turcii se vor fi încuibat bine în Bulgaria.

Cam în același fel s'au gândit să facă și căpeteniile nobilimei ungare după bătălia dela Sadowa, pe care n'au câștigat-o ei, și s'au mărginit a-și asigura stăpânirea în Ardeal rămânând să facă același lucru în Croația după ce îi vor fi strivit pe români, pe slovaci, pe germani și pe sârbi. Iar croații au fost destul de lipsiți de bun simț practic, ca să între la învoială cu exploatarea regatului ungar și timp de câteva decenii li-au dat acestora mână de ajutor, ca să strivească pe ceilalți concetățeni ai lor.

Care ar fi azi situațiunea croaților, dacă aceștia n'ar fi rezistat?!

A fost un timp când slovaci, germanii și sârbii încetaseră lupta și românii o continuau ei singuri.

Cum rămâneau croații, dacă românii ar fi încetat și ei lupta?

Chiar dacă n'ar mărturisi-o oamenii politici din coalițiune, e învederat, că vorba e să se facă și în Croația ceea ce s'a făcut în celelalte părți ale regatului ungar pentru ca progenitura nobilimei și clientela ei să poată fi căpătuită și în Croația fără ca să mai fie nevoită a-și da silința să învețe limba croată.

De aceasta și numai de aceasta e vorba și când coalițiunea stăruie, ca limba maghiară să fie admisă și în armata comună.

Nu interesele monarhiei, nici ale regatului ungar, nici ale poporului maghiar îndosebi sunt pentru coalițiune hotărâtoare, ci dorința de a asigura beneficiile publice ca apanagiu pentru cele de câteva mii de foști nobili și pentru slugile lor.

Cel puțin acum ar fi înțelegând, în sfârșit, și croații lucrul acesta și și vor fi dând seamă, că majoritatea, pe care au obținut-o la alegerile acum trecute, nu le este de nici un folos dacă stau singuri în fața dietei din Budapesta și a guvernului ungar, care nu se poate susține decât deschizând drum spre Croația pentru toți lihnii ce nu se mai pot căputui în restul regatului ungar.

Sunt foarte șireți sașii din Ardeal, care știu că guvernul ungar îi va menagia câtă vreme românii sunt tari și astfel s'au dat în partea guvernului. Când îi credeau pe români slabi, îi încurajau tocmai pentru că să poată profita de strămtoririle, în care-l pun pe guvern.

Cel puțin atât de șireți ca sașii vor fi, așa credem, și croații și vor înțelege, că

guvernul va fi nevoit să menagieze Croația câtă vreme românii sunt tari.

Ni-e însă mai mult ori mai puțin indiferent, cum vor ieși croații din încurcătură, în care au intrat: vorba e, ce au să facă românii în fața conflictului dintre guvern și reprezentanții Croației.

Fără îndoială nu ceea ce croații au făcut când cu încheierea pactului dualist.

Susținând caracterul poliglot al statului ungar, românii nu pot decât să se bucure, dacă fie germanii, fie slavii din regatul ungar se întăresc și-și dezvoltă individualitatea națională. Chiar și fiindu-ne adversari politici, sașii ne sunt aliați firești, prin a cărora slăbire se slăbește pozițiunea noastră în regatul ungar. Nici un român cu mîntea sănătoasă nu are dar să-i dea guvernului ungar mână de ajutor pentru asuprirea sașilor. Cu atât mai puțin ar putea românii să dea mână de ajutor pentru asuprirea croaților, a sârbilor, a slovacilor ori a germanilor în genere, căci aceștia imprimă chiar și fără ca să voiască statului ungar caracterul poliglot.

Interesul românilor e, ca croații să iasă învingători din luptă, pe care au pornit-o, și ca, intrând la învoială cu guvernul, să obție concesiuni cât se poate de mari asigurând pentru un timp îndelungat pozițiunea Croației.

Dar ajutor să le dăm? — vor fi întrebând unii.

Ajutor li-se dă celor ce au nevoie de el, îl cer și și dau silința să-l obție.

Intrebarea aceasta s'ar pune dar numai atunci, dacă croații ar cere ajutorul — naționalităților coalitate.

După toate semnele însă ei stăruie și azi în politica de oportunitate și ar fi gata să facă cauză comună cu susținătorii ideii de stat național maghiar, dacă în schimb li-s'ar face concesiunile, pe care le doresc.

Chiar și așa dac'ar fi, succesul lor e succesul cauzei susținute de români și ei tot trebuie să simtă, că pozițiunea li-ar fi foarte grea, dacă n'ar fi în dieta din Budapesta și românii, care niciodată nu pot să dea mână de ajutor pentru asuprirea vre-unei părți din concetățenii lor.

Croații în luptă. Din cea mai sigură sorginte corespondentul nostru din Budapesta ne anunță, că șefii croaților, *Supilo*, care a plecat ieri, Duminică, dimineața la Zagreb se va întoarce *Vineri* cu toată garda lui, ca să reia lupta contra stăpânirii oligarhice. *Supilo* a trebuit să plece la Zagreb ca să fie de față la deschiderea parlamentului croat. Greul luptei va trebui să-l poarte până atunci deputații naționali.

Supilo va lua o poziție energică de tot, ni-se asigură, împotriva revizuirii regulamentului camerei.

Asanarea moravurilor.

De Alexandru Nicolau, avocat (Caracal).

II.

Au lăsat câmpurile de exploatare, au părăsit la-nurile bogate și atelierile de lucru, ogorele de muncă, au fugit de lucrări particulare.

Și cauza? S'o spunem. La unii nu le place munca, ceea ce este un fel de maladie care se poate vindeca; este leac și pentru asta.

Altoare, nu li-s'a răsuflat binefacerile muncii, cu dragostea și căldura necesară după chiar *banca școlii*.

Prin urmare, nu trebuie să ne mirăm, de ce am ajuns atât de timpuriu la o pletoră grandioasă, la un surplus inutilizabil de forțe vii care disprețuiesc cariera pentru care statul și particularul a făcut sacrificii a la obține, și fug la altele pentru care n'au fost nici preparați și nici n'au aptitudinile.

Am văzut absovenții ai școlilor profesionale, preferind să abandoneze meșteșugul, brățara aceea de aur care aduce siguranța și independența pentru a se înregimenta la o slujbă cât de mică la stat, și în condiții de multe ori de isorie!

De ce nu se avântă în domeniul exploatațiunilor, al investigațiunilor și practicei diferitelor industrii rentabile întru adevăr, unde depunând muncă își ar creia situațiuni moralmente și materialmente superioare?

De ce așa anglo-saxonă este renumită prin îndrăzneală cu care bravează imperiul *recunoscutului* și a aprigelor lupte pentru existență din care iesă triumfătoare și încununată de lauri?

Pentru că, școala învățând numai spolala, îndată ce răzăuiești poșghița cunoștințelor superficiale căpătate acolo, dai peste *nula*, domeniu *rece trist și miser!*

La aceasta însă a contribuit și *neîncrederea* în forțele proprii; rezultatul unui nenorocit Vestigiu al cutropiei și cutrierării nenumăratelor horde barbare pe care vremurile de jalnică memorie le-a năpustit asupra țărilor române.

Am crezut și credem că orice lucru străin e superior; că, orice producțiune străină trebuie avantajată, dar cea națională lăsată pe ultimul plan, desprețuită, baijocorită chiar.

Am crezut și credem că românul nu are calitățile necesare efectuării unor producțiuni similare. Teorie de altfel foarte falsă și eronată; fiindcă s'a văzut că românul, acolo unde a fost buna voință, ardoare și energie bine întrebuințată a întrecut în lucruri similare pe străini.

Dar, caracterul originalității românești trecut fiind pe treapta din urmă, eră natural ca cineva să vie să-i ia locul. Și acel cineva a fost *străinul*.

Însă eu întreb un lucru: Nu este o mare desconsiderare, rușine pentru noi românii să răbdăm ca străinii să vie în țară și se cultive holdele noastre atât de mănoase și bogate, să ude cu sudoarea feței lor țărnele și brazdele; pentru a produce și a ne aduce sub ochi, principalele elemente trebuincioase traiului nostru?

Înălțăm și ridicăm în slave, pe străini pentru acțiunile lor cele mai neînsemnate, pentru produsele lor cele mai elementare, puțin importându-ne dacă ele corespund uneori necesităților; sau dacă acestea au fost sau nu mai de nainte studiate.

Suntem datorii însă să recunoaștem că multe lucruri a trebuit să le învățăm dela străini și că mereu avem nevoie de a învăța câte ceva dela ei.

Principalul este însă ca după ce am primit învățătura, indiferent dela cine, să punem și noi în practică ceea ce am învățat, cu un cuvânt să producem, dând acestui cuvânt accepțiunea lui economic-politic, adică a *creia bogăție*. Și fiindcă este vorba de noi românii, a *creia, avuții naționale*, și a practica și valora pe cele existente.

Iată un principiu, de care va trebui să ținem seamă neapărat, în această epocă de frământare când ne străduim a păși cu încredere în viitorul progresului nostru național.

Noi, ca țară latină am suferit de aceleași rele ca și Franța, dela care am imitat și împrumutat quasi-civilizația noastră, în mod exclusiv.

Am copiat pe Franța, dar am copiat-o fals. Am privit lucrurile nu din punctul de vedere românesc; ei ne-am gândit un moment să ne egalăm cu francezii, cu bătrâna lor cultură, am căutat să ne identificăm cu aceia cari deși sunt frați ai noștri de sânge, dar împrejurările etnice, geografice și politice au făcut să aibă altă organizație decât a noastră, alte moravuri, alt trecut istoric și cultural.

Astăzi chiar Franța vede greșala sa, în prea marele *exclusivism*. Vede bine că-i lipsește spiritul de *practicitate* caracteristic germanului și rassel anglo saxone, — și caută să și i apropieze.

Un schimb de vederi de principii în materie de cultură, se încrucișează astăzi între țările înaintate în civilizație. Franța, Anglia, Germania, una către alta își îndreaptă privirile, și fiind se facă schimbul de idei, împrumutând dela una, ce ce nu are cealaltă.

Practicismul, acel spirit natural de acomodare a teoriei cu practica, Franța, ca și Italia — care și a modernizat deja universitățile după Germania — îl ia azi dela germani. Iată lucruri cari privesc de aproape *asanarea moravurilor*.

Vorbirea dlui Al. Vaida,

rostită în ședința dela 7 Martie n. a Dietei.

Onorată Cameră, (sgomot mare). După atâția oratori escelenți, cari au vorbit asupra proiectului în discuțiune (sgomot), am crezut că abia va rămâne ceva de spus și din parte-mi. Impotriva unuia proiect de lege atât de primejdios însă întotdeauna se găsec argumente destule. Nu volesc să tratez chestia din punct de vedere specific național, ci mai mult din punct de vedere constituțional, pentru că și pe noi, naționalitățile mai presus de toate din punct de vedere constituțional ne interesează propunerea aceasta. (Așa e, — în centru). Deși trebuie să avem în vedere că noi de aceea luptăm aici, în parlamentul acesta, ca să introducem popoarele noastre în șanțurile constituțiunii. Sunt însă temeri, că dacă propunerea aceasta va deveni lege pe când am ajunge și noi în șanțurile constituțiunii, nu va mai fi nici constituțiune, ci și aceasta va fi atacată. (Așa e! în centru).

După a mea părere, cele mai tari și mai puternice garanțe constituționale ale noastre nu sunt în legile pe cari le va face în anul acesta onor. domn ministru de interne, ci garanția constituțională de competență a noastră o formează regulamentul camerei. De aceea, dacă noi ne atingem de acest regulament al camerei, atunci ne atingem totodată și de garanțiile constituționale cele mai tari și mai sigure, pentru că în împrejurările noastre speciale modificarea regulamentului dietei însemnează în același timp și atingerea și modificarea constituțiunii. Situația noastră de drept public, situația deosebită a țării noastre este, în privința asta, fără păreche în Europa. Drept de inițiativă legislativă noi doar numai în teorie avem. Afară de asta la noi Camera magnaților are o situație privilegiată și, dupăcum am văzut, sub dispărutul regim liberal, se poate crea o situație ciudată și anticonstituțională, ca guvernul să nu fie numit din sinul majorității. Ce am văzut adică sub era liberală? Coroana a numit pe primul ministru, acesta și-a compus cabinetul, și-a ales majoritatea și printr'ansa pe președintele dietei. Așa am ajuns până acolo, ca Perczel Dezső să fie președintele acestei diete.

Mi-ar plăcea deci, ca în propunerea aceasta să ni-se ofere asigurarea că în viitor să nu se mai întâmple astfel de lucruri, asigurarea că președintele să nu mai fie depozitarul și executorul voinții majorității și a guvernului, pentru că dacă propunerea asta se va ridica la valoare de lege, atunci de sigur se va ivi situația ciudată, că președintele va fi adesea silit să joace nu rolul de păzitor suprem al constituționalismului, ci de executor al voinții guvernului.

Onorată Cameră, în toate vorbirile ce s'au rostit până acum în favorul propunerii se observă, ca un fir roșu, argumentarea, că și în diferitele state din străinătate sunt regulamente de cameră mult mai aspre și se invoacă mereu că dacă a fost permisă clătura, înasprirea regulamentului camerei în Anglia, în Franța și în Germania, de ce nu ar fi permis în parlamentul nostru? N'am auzit însă pe nimeni că s'ar fi provocat la

faptul, că regulamentele noastre sunt cele mai liberale și formează cea mai tare garanție constituțională pe rotogolul pământului (aprobări în centru).

Deși, Onorată Cameră, mândria asta nu de mult era un titlu de drept și s'a întâmplat cazul, că în primul parlament din lume, în Anglia, s'a accentuat că în parlamentul ungar nu este clătura și că parlamentul ungar are cele mai liberale regulamente. Dacă însă propunerea d'acum se va ridica la valoarea de drept, apoi desigur nu vom mai fi invocați în străinătate ca având cel mai constituțional și mai liberal parlament, ci dimpotrivă, vom fi aduși ca pildă când guvernele d'acolo vor avea nevoie să motiveze modificări de regulament ca tendință de a dripi libertățile (aprobari în centru).

Onorată Cameră, Dacă odată vorbesc de Anglia, fie-mi permis a vă evoca câteva fapte. Nu vreau să fac o paralelă între relațiunile englezești și între ale noastre, nici între regulamentele parlamentului englez, între ceremoniile sale și între obiceiurile noastre parlamentare. Mă simt însă dator să vă aduc aminte, că Anglia n'a îndrăznit să se atingă de regulamentul camerei nici când ajunsese deja mare putere europeană, ci a modificat regulamentul parlamentului său numai când a ajuns întâia putere în lume.

Nu-i permis apoi să uităm, Onorată Cameră, că în Anglia regulamentul camerei s'a modificat numai după ce s'a asigurat libertatea electorală și după ce dreptul de alegere s'a acordat unor pături cât de largi ale poporului. În Anglia largirea dreptului electoral nu s'a făcut pe baza unei propuneri de clătura, ci au făcut întâiu, pe baze largi, legea electorală și numai după aceasta, camera nouă și-a făcut regulamentul său. (Așa e, adevărat! în centru). Îndeosebi noi să nu uităm, că în Anglia deja dela începutul veacului XV era un principiu parlamentar și de guvernare, ca bugetul să nu fie votat înainte de a se lecu gravaminele naționale.

Cred, On. Cameră, că a fost destul să invoc această și nu trebuie o dovedire mai largă pentru a se învedera deosebirea mare dintre relațiunile engleze și ale noastre, între viața publică engleză și a noastră, între trecutul parlamentului de acolo și între al nostru.

Acel domni ministri, cari s'au ridicat să apere acest proiect, au invocat în favorul proiectului aceleași argumente pe cari, la timpul său le-a invocat Gladstone în parlamentul englez. Au zis anume, că ori și când marile minorități, un partid opozant tare, va putea să reziste și regulamentul înasprit în chip excepțional. Cred că Gladstone cu drept cuvânt putea să stea pe acest punct de vedere, deoarece dreptul acesta l-au dat partidele speciale engleze, legea electorală de acolo, precum și viața publică engleză. Întreb însă: oare legea electorală care nu s'a născut încă, fi-va în stare să schimbe într'atâta viața noastră publică, ca relațiunile de partid ale no-

stre să fie și ele altele, să se apropie de cele engleze? Mă îndoiesc de asta, pentru că dupăcum văd dezvoltarea lucrurilor, viitorul parlament ne va da următoarea iconă: va fi o majoritate politică adunată din diferite grupuri heterogene, care se va găsi față cu o minoritate compusă din elemente tot atât de heterogene! (Așa e! în centru.)

Ei bine, dacă aceasta așa va fi, cece e foarte verosimil, apoi și noi vom fi în situația lui Parnell conservativul, care în parlamentul englez a fost adversarul lui Gladstone, care a zis: prin clătura, în chip firesc și fatal se dezvoltă în țară dispoziție revoluționară, pentru că nu mai deplina libertate de cuvânt îi dă minorității deplină satisfacție izvorită din conștiința că-i stă în putință să încerce totul față de voința majorității, când apoi se poate supune mai liniștit acelei voințe. Că între împrejurările noastre se vor naște astfel de stări de lucruri, nu-i necesar să dovedesc mai pe larg.

Dacă luăm însă în considerare precedențele engleze, trebuie să ne convingem, că prin înasprirea regulamentului camerei nu se poate ajunge scopul. Pentru că dacă nu s'a ajuns în Anglia, unde regulamentul camerei s'a înasprit de mai multe ori, până s'a ajuns la cea mai draconică severitate, la clătura, — apoi nu cred că s'ar ajunge scopul nici cu propunerea din discuție. În 1882 s'au alcătuit regulamentele camerei, sub Gladstone. Incurând însă, la 1887 iar s'a simțit lipsa să le înasprească și mai mult. La câteva luni după acestea, când s'a votat cea mai aspră clătura, s'a ajuns la situația că opoziția irlandeză de sub conducerea lui Parnell a rezistat 35 ședințe contra clăturii, așa că proiectul de lege care era în discuție nu s'a putut vota decât după ce s'a recurs la mijloace cam cum s'a întâmplat la noi cu articolul unic.

Așadar, onor. Cameră, dacă asta s'a întâmplat în Anglia, este foarte probabil că se va întâmpla și la noi, cu atât mai ales, cu cât englezul, irlandezul, walesil și scoțienil sunt d'un temperament mult mai potolit decât locuitorii patriei noastre. (Așa e! în centru.)

Vorbind de Gladstone, trebuie să reamintesc, că între argumentele sale și acelea invocate de d'ni ministri este și unul comun: chestia națională! Pentru că domni ministri ai noștri argumentează într'una cu primejdia națională, croată și socialistă, spunând că înasprirea regulamentului camerei în contra acestora este necesară. Gladstone a argumentat tocmai dimpotrivă. El s'a dus singur între irlandezi și le-a spus sincer și clar, că de aceea este nevoie de un regulament aspru, pentru că până nu va fi un astfel de regulament, el și guvernul, care are deplină bunăvoință față de chestia irlandeză, nu e în stare să și treacă reformele irlandeze. Așa s'a întâmplat apoi, că irlandezii nu numai n'au făcut obstrucție împotriva proiectului de clătura prezintat de Gladstone, ci mulți dintre ei l-au și votat. Se înțelege, la noi lucrurile stau cu desăvârșire altfel; domni ministri ai noștri au argumentat tocmai contrar.

Onor. Cameră, Nu vreau să polemizez mai pe larg... (Strigăte între naționalități: S'auzim! E interesant!)

Coriolan Brediceanu. O să audă țara!

Al. Vaida. o să avem prilej în decursul discuțiunii pe articole să dezvoltăm părerile noastre în privința asta. Vreau să vorbesc numai în general despre propunerea dela ordinea zilei.

Totuși, trebuie să observ, că mi-se pare foarte ciudată împrejurarea, că deși propunerea aceasta se referă nu la parlamentul viitor, ci numai la cel actual, și totuși se argumentează în faorul acestui proiect că e nevoie de el din cauza viitorului parlament. Și ai-i s'a invocat și argumentul special, că e nevoie mai ales din cauză că naționalitățile și croații ar fi în stare să împedice reforma electorală proiectată. Întreb acum, oare într'adevăr așa să fie? Să discutăm puțin (S'auzim! între naționalități.)

Înainte de toate croații n'au nici un amestec în această discuție; afară de aceea au spus, că nu vor pune nici o piedecă, ci ne vor lăsa frumu-

Cine suferă?

De stomac, de constipație, de lipsă de pottă de mâncare?

Acela să facă experiență cu apa amară naturală **HORGONY** recomandată de mai multe sute de medici. Înainte de dejun dacă se ia o jumătate de pahar din apa amară **HORGONY** după una până la două ore își face efectul dorit, și revine pofta de mâncare și starea bună generală. — Apa naturală **HORGONY** nu are gust rău și nu provoacă nici un gust neplăcut. Se poate căpăta în toate prăvăliile cu ape minerale, în băcăni și farmacei. La târgululă să se ceară lămurit apa amară naturală **HORGONY**.

Proprietar: **Loosor János, Budapest.**

și în pace ca să isprăvim împreună acest lucru. Cât ne privește pe noi, partidul naționalistilor, cred, că dacă reforma electorală ne va mulțumi și în măsură mai mică aspirațiile noastre, tot nu vom face obstrucție. Dacă însă va fi atât de rău — după cum se vede, că ei se tem de obstrucție — întreb, că atunci va fi oare mai lungă discuția contra reformei electorale, decât obstrucția noastră — după cum au obiceiul să numească modesta noastră discuție — în cadrul discuțiunii prezente?

E ușor de prevăzut, că cu mult mai scurtă ar fi fost discuția, dacă neapărat ar fi adus la ordinea zilei reforma dreptului electoral. Dacă timpul e scump, ar fi fost mai bine din cruțare de timp ca să fie adusă în discuție chiar reforma electorală.

Coriolan Brediceanu: El se tem mai mult de ea! (Așa-i! pe băncile naționalistilor).

Alexandru Valda: Noi avem impresia, că modificarea regulamentului camerei nu e necesar într'atât împotriva noastră, sau acelora, cari reprezintă partidul naționalistilor, ci va fi trebuință de ea în primul rând față de acela, cari nu sunt mulțumiți cu reforma dreptului electoral ce trebuie să vină la ordinea zilei, așa că guvernul îl va folosi mai mult în contra elementelor mulțimii nemulțumite, decât în contra noastră.

Mult m'am bătut capul ca să aflu, care-i adevăratul scop al acestei propuneri. Multă vreme am crezut, că e necesar în interesul reformelor militare și în cauzele cu Austria, ca revizuirea regulamentului să fie trecută cu puterea chiar și la împotrivirea elementelor maghiare nemulțumite. (Așa-i! așa-i! pe băncile naționalistilor). Dar după ce mult stim, ministru de interne a declarat că această nu-i decât o fantasmagorie, după ce a zis de mai multe ori, că această nu corespunde intenției sale și că chestiile militare nu voește să le aducă la ordinea zilei, mi-am ținut de datorință atât eu cât și partidul ca să li o credem.

Dar atunci aș ruga foarte mult pe membrii mult stim, guvern, care de bună seamă au un picuț de influință pe lângă autorul acestei propuneri, să stăruie ca dl deputat propunător să și mă modifice propunerea în o astfel de direcție, ca afacerile militare să fie descoperite pe față și direct. (Strigăte pe băncile naționalistilor. Așa ceva nu vor face!) Dacă deja noi, cel din partidul naționalist nu ne vom putea bucura de o astfel de propunere, bucură-se și fie-le spre folos fraților noștri maghiari.

V. Goldiș: Așa ceva nu vor face! De aceasta creapă musca!

A. Valda: Dacă asta nu o vor face, bare-mi să liniștească opinia publică a țării să o liniștească, dacă se poate așa fel, că dacă deja mult stim, domn ministru de interne, — după cum nu mă îndesc — nu va mai veni cu chestiile militare și cu ale cauzelor comune, ca această stare să rămână și pentru viitor și ca să nu poată să mai vină cu aceste chestii urmașul său. Pentru că azi e acest mare guvern și această mare majoritate, dar se poate întâmpla peste jumătate de an sau peste doi ani ca să fie cu mult mai mic și el și partidul său și că ministri de atunci nu vor lua în considerare declarațiile de acum ale mult stim, ministru de interne, ci pe baza acestei garanții, care atunci va avea puterea de lege, vor trece cu puterea orișce fel de afacere comună, care nu numai nouă nu ne va conveni, ci — se poate — că nu va conveni nici membrilor mult stim, majorității, care atunci ca minoritate va jucă un rol așa de greu, ca noi acum.

Vasile Goldiș: Acea vreau.

Alexandru Valda: Onorată cameră! Dacă însă nu suntem noi cauza — precum nici nu suntem — că această propunere a fost pusă la ordinea zilei și dacă aceea nu e îndreptată în contra noastră și nici în contra chestiilor militare spuneați-ne pe față de ce insistați pentru trecerea prin cameră a acestei propuneri? Pentru că nu peste mult se va adevăra, că noi, cași alte dați, suntem întrebuințați ca niște ciuhe și la adevăr nu suntem în toată chestia decât niște sperietoare. (Așa-i în stângă). D-nul ministru de culte și instrucțiune publică a accentuat că propunerea asta nu va restrânge și nu va încătușa dreptul de a vorbi liber, ci-l va așeza pe baze mai intensive, așa că libertatea vorbirii și în

viitor va fi deplin asigurată și numai libertatea discuției va fi restrânsă.

Dar nu știu, nu l-am înțeles bine pe dl ministru, sau n'am înțeles propozițiile 24, 25 și 26 a propunerii; acestei propoziții adică li dau președintelui dreptul discrețional de a decide după cum li tale capul și în urma influințelor subiective asupra rândului vorbitorilor și a discursurilor. E dar ciudată libertatea discuției, când știu că regulamentul e atacat, când am fost atacat, personal, foarte violent și nu mi-se dă dreptul, ca să mă apăr etc. Barem atâta de-ar fi de liberală propunerea, ca pe terenul acesta să dea atâta concesiune minorității de câtă se bucură minoritatea Reichstagului german, adică în cazuri de aceste să se poată ține un discurs barem de 5 minute. Dar când am ajuns până acolo, că și pe acest teren l-se dă președintelui drept nemărginit, nu știu, întrucât e compatibil punctul acesta de vedere cu libertatea cuvântului.

Coriolan Brediceanu: Intru nimica!

Alexandru Valda: Propoziția a 25 și a 26 a propunerii îmi face impresia recunoașterii cloturei și a absolutismului. (Așa-i! pe băncile naționalistilor).

Doi miniștri s'au provocat la primejdia naționalistă, cași cum aceea în viitorul parlament va deveni acută. Asemenea au accentuat acea primejdie și sprijinitorii propunerii. Vorbim aici, on. cameră, despre un parlament ale cărui stări nici nu le cunoaștem încă, pentru că nici nu s'a ivit, nu e idealizat nici acel proiect de lege încă, pe bază căruia va fi făcută reforma sufragiului universal și pe baza căruia se va naște noul parlament.

Coriolan Brediceanu: Dar cu greu se va naște.

Alexandru Valda: On. Cameră! Asta e tocmai așa ca povestea cu înțeleapta Veteș, care se temea de năczul mare, că grinda va cădea pe capul copilului ei încă nenăscut.

Dar dacă s'au adus aici de on. domni ca argument, de a trece prin cameră proiectul dela ordinea zilei, primejdia naționalistă și cea socialistă, dați-mi voe să vă arăt și eu liicoana viitorului parlament așa cum mi-o închipuiesc eu. (S'auzim!)

On. Cameră! Eu cred că cu toate neînțelegerile cele multe la care am fost expuși noi ca partid și chiar și eu de mai multe ori, cari neînțelegeri s'au ivit între noi și partidele maghiare, poate să vină o astfel de situație, care azi se pare un paradox, dar aceea va fi o situație naturală. (Așa-i! pe băncile naționaliste), poate sosi timpul când între partidul naționalist și acele partide, cari vor reprezenta aici drepturile și pretenșiunile poporului muncitor maghiar, băștinaș, nu vor fi diferențe de vederi în privința violării drepturilor constituționale.

Iuliu Maniu: Nici azi nu sunt, le cultivă în chip artificial!

Alex. Valda: Întreb, că atunci, dacă poziția noastră va fi grea, nu va fi mai grea soarta minorității maghiare în acel parlament, în care asupra noastră și asupra sorții noastre parlamentare va decide regulamentul viguros. Dar putem ajunge în situația, ca relațiunile politice să se desvolte încet și frumuseț până acolo ca în locul partidului liberal de azi să vie un nou partid liberal schimbat și cu niște devize puțin hotărâte și modernizate și acel partid purtând firmă nouă va forma majoritatea parlamentului.

Întreb, nu va fi mai grea atunci poziția minorității maghiare, a kossuthiștilor radicali, cari vor ajunge atunci în parlament, ca și a dizidenților de azi? Și ei și noi vom lupta după diferite principii politice, ca să ajungem acelaș scop.

Întreb on. cameră: nu cugeți la posibilitatea, că în acel timp între partidul social democrat, cel radical kossuthist radical agrar sau alt partid agrar și între partidul naționalist poate să domnească o conlucrare pașnică, ba să se formeze chiar o coaliție? Eu consider lucrul asta imai mult ca sigur pentru că aceea formațiune o putem mulțumi propunerii dela ordinea zilei, și nici nu sunt dușman al aceleia, deoarece, după părerea mea, asta va fi baza unei conlucrări comune care se va forma pentru ajungerea acelulaș scop. Atunci în ochii poporului maghiar un Vasile Lucaci, un Alexandru Valda și alți tovarăși ai lor nu vor mai fi mișei trădători de patrie. Atunci vă veți convinge că aveți lipsă de conlucrarea

noastră, pentru că numai cu puteri unite se va ajunge țelul, care-l vom ține atunci înaintea ochilor.

Vasile Goldiș: Numai să nu fie târzie priciperea!

Alexandru Valda: Dar situația asta nu poate să vie așa curând, căci atât partidele maghiare cât și noi trebuie să îndurăm multe până atunci. Nenorocirea și soarta rea comună ne va uni numai, aceea ne va pregăti pentru o acțiune comună. E lucru știut, că nu norocul, nu fericirea unește pe oameni ci nenorocirea și soarta rea. Și e de prevăzut on. cameră, că rigoarea regulamentului acestuia e numai primul pas spre unire. După asta vor urmă aitele. Urmează scoaterea afară din parlament și pedepsirea vorbitorilor renitenți, vor urmă celelalte regulamente în contra deputaților opoziționali. E drept că din astea și partidul nostru va trage scurta, dar vor trage o și partidele maghiare, cari vor reprezenta voința poporului maghiar. (S'auzim!).

Se poate întâmpla și aceea on. cameră, — eu cel puțin nu țin de eschis lucrul acela, pentru că dacă privim evenimentele celor din urmă opt ani, vedem că în situația de azi dominează fenomene cari atunci se păreau imposibile, — zic se poate întâmpla ca în parlament să ajungă o majoritate cu principii radicale, din care se va forma un guvern radical și întreb: nu vom fi atunci în poziția că acel regulament schimbat se va întrebuința tocmai în contra acelor interese de clasă și partid, ale căror propunători vor azi înfrunțarea lui? Cred, că se va creia situația, că aici se vor aduce legi radicale, cari vor fi îndreptate în contra privilegiilor claselor privilegiate. (Așa-i! între naționalisti).

Se poate întâmpla și aceea, (S'auzim!) ca starea de azi să se mențină și să se continue și în parlamentul viitor. Ei, dar atunci ce fel de relații și ce fel de situație se va creia.

În treacă observ, că acestea suntem în drept a crede în urma declarațiilor dia urmă ale domnului prim-ministru, care a spus că actualul parlament va dura până la 1910—11.

Atunci va veni situația demnă de compătimit, că după ce va fi ridicată la valoare parlamentul de azi și cel viitor se va schimba într'o creare de legi reacționare.

E drept, ca din aceea va trage scurta și partidul nostru, dar vor trage-o și partidele maghiare, precum și marile interese maghiare. (Așa-i!)

Oricât de mult s'ar înăspri regulamentele camerei, ne mângăiem deoarece ne rămâne credința tare și nerăsturnabilă, că adică soarta națiunilor nu se decide în parlament, nu o decid regulamentele parlamentului, pentru că dacă luăm ca pildă poporul irlandez, vedem că irlandezii au fost siliți să lupte secoli de-a rândul în contra unui mare imperiu lumesc și totuși n'au putut fi repuși și zdrobiți, n'au putut fi stârpiți. (Așa-i!) Am firma convingere, on. cameră, că nici regulamentul nou al camerei nu va putea nimici popoarele noastre.

Vasile Goldiș: Nu zău. Popoarele nu pot fi zdrobite cu regulamente de cameră!

Alexandru Valda: și nici o influență nu va avea asupra sorții popoarelor noastre, deoarece asupra sorții acesteia decide starea specifică, culturală și socială a popoarelor noastre. (Așa-i! la naționalisti.)

Dacă dispozițiunile din Corpus Juris a lui Werbőczy n'au fost în stare, cu acea mare putere a claselor privilegiate, să ne repună și nimicimască, binevoții a crede că nu numai aceasta dar nici o sută de regulamente de aceste nu vor fi în stare să zdrobească puterea și isvorul de putere al poporului nostru.

Se va resturna o mare instituțiune, o mare idee, pentru care și noi vom lupta împreună cu dvoastră, se va dărîma însași constituția. (Drept e! Așa e! la mijloc).

Aș putea să vorbesc încă mult despre asta, dar îmi rezerv dreptul acesta până la discuția particulară când voi analiza proiectul propoziție de propoziție. Speriez însă, că până când va veni rândul discuției pe articole a propunerii vom ajunge pe calea pacturilor și compromiselor, că vom sta față în față cu un regulament mai bun și atunci vom avea și noi un alt rol deosebit de cel de azi, care ne pune față în față cu propunerea dela ordinea zilei.

Voiesc să reimprospetez On. Camerei numai un pasagiu al mesagiului de tron (cetește):

»Pentru restabilirea înțelegerii financiare ce ar fi de făcut cu Croația-Slavonia și Dalmația conform proiectului pregătit de comisile regnicolare trimise de guvernele precedente.

Păstrarea nevătămată a drepturilor autonome a țărilor surori și pe lângă îngrijirea intereselor materiale, guvernul nostru se mai conduce și de gândul ca și din parte-i să ajute la dezvoltarea liberă în toate privințele a acestor țări, ca prin instituțiuni similare de drept de stat să contribuie și să întărească suținerea țărilor sfintei coroane.

»Din punct de vedere al dezvoltării periodice a vieții constituționale misiunea cea mai esențială a guvernului nostru este că înfrinzând drepturile politice asupra tuturor straturilor societății, întreaga națiune să ia parte la viața politică.

Din această cauză să se compună proiectele referitoare la exercitarea dreptului sufragiului universal conform principiilor democratice precum și păstrându-se caracterul național al statului ungar.

Aceasta e o vorbire destul de clară, ea adeverește că misiunea guvernului actual ar fi fost să facă încă de mult, pe baza sufragiului universal egal, secret și după comune, legea electorală.

După ce s'ar fi întrunit apoi parlamentul nou și-ar putea alcătui regulamentul, cum îi place și-i socotește de bun, pentru că dacă s'ar întruni parlamentul care într'adevăr reprezintă voința poporului sufragiului universal, atunci e înzădar orice sforțare, pentru că parlamentul acesta va fi destul de tare ca să-și facă regulamente cum îi place și nu de acesta pe care noi voim să îl obținem. Tocmai din această cauză și deoarece întotdeauna ne referim la crutare de timp, ar fi timpul suprem, să știm despre ce va fi vorba la discuția cu ocazia reformei electorale. De aceea îmi iau permisiunea a înainta următorul proiect care sună astfel: (S'auzim! S'auzim!)

»Proiect de rezoluțiune. Să se pronunțe camera, că regulamentul de azi, care stă în apărarea minorității parlamentare, schimbându-se după voința exclusiv a majorității, este o imposibilitate etică și parlamentară. De aceea pentru redactarea unei propuneri de amendare, parlamentul să designeze o comisie compusă în toate partidele parlamentare. Deodată cu înaintarea raportului acestei comisii, să se înalteze din partea guvernului și proiectul referitor la sufragiul universal.

Așa cred că on. camera, le va lua pe acestea în considerare din următoarele puncte de vedere:

Pe noi, partidul naționalităților de mai multe ori ne au recunoscut de partid, ne-au și chemat doi-trei membri la vre-o anchetă, după aceea nu ne-au mai chemat, dar nici pe disidenți. E posibil, că disidenții sunt odioși, e posibil că noi ca partid suntem și mai odioși, dar considerațiunea și cu privire la viitor precum și bunăcuviința pretind, ca voința noastră slabă și votul nostru să fie luate în considerare.

Vasiie Goldiş: Bunacuviniță parlamentară.

Alex. Valda: Deoarece această revizuire de regulament să îndreptă numai contra noastră, e foarte natural, ca să ascultăm și pe minorități, pentru că dacă nici nu ne putem satisface voința noastră, și dacă putem împiedeca ca proiectul acesta să se ridice la valoare de drept, cel puțin în conștiință să putem fi mulțumiți și să fie mângâiați alegătorii și opinia publică, că cel puțin și noi ne-am spus părerea și am făcut ceea ce ne-a stat în putere așa cred, că datorită cea mai elementară și cea mai sfântă este să ia în considerare aceste puncte de vedere de drept și să fie cu considerație față de minoritate. Și mai mare datorință față de noi este asta pentru că majoritatea atât de covârșitoare cum este majoritatea partidelor aliate. De aceea rog ca să primiți proiectul meu de rezoluțiune, iar ceea ce privește proiectul regulamentului camerei în general nu-l primesc. (Aprobări vil, pe orator mulți îl felicită).

Kristóffy pe teren.

Fostul ministru de interne Kristóffy, care până acum stase d'oparte de orice mișcare politică, a ieșit pe teren. Și anume, Sâmbătă fiind partidul radical adunare în Budapesta, la banchetul ce s'a dat, Kristóffy, ca oaspe (?) a rostit o lungă vorbire în care a spus multe lucruri interesante precum a făcut și oare care desvăliri, unele senzaționale chiar, privitoare la venirea la putere a coaliției actuale. Mai interesant este faptul, că a citit punctul 8 din pactul coaliției cu Coroana, în care se zice clar că: »datoria acestui guvern (al coaliției) va fi aducerea unei reforme electorale cel puțin pe baze atât de largi, după cum este în proiectul actualului guvern«...

Ori cât s'ar codi, Kristóffy spune că în cele din urmă actualul guvern va fi silit să facă această reformă, căci M. Sa nu va tolera să fie nesocotită subscrierea și promisiunea regală.

Sufragiul universal trebuie să fie secret și după comune, iar de drept plural nici vorbă nu poate fi! Așa ceva n'a fost cuprins în înțelegerea dintre Coroană și coaliție!

Ungaria în primejdie.

În nrul dela 4 c. n. al ziarului nostru am publicat la rubrica nouăților programa întocmai a unui mare festival aranjat în Iași pentru ajutorarea țăranilor din cercul Ugra, condamnați, pentru preînse tulburări, când cu alegerea de deputat din anul 1906.

Firește, manifestarea dela Iași precum și obolul fraților noștri de dincolo au băgat ghimp în ochii patrioților noștri așa că azi Schreib Morții tună și fuigeră încontra noastră și a fraților de peste munți, cerând satisfacție și o intervenire a deputaților kossuthiști din Bihor, căci Jaj! Gewalt! — Ungaria e în primejdie.

Pentru a informa pe on. noștri ceilalți despre felul cum zbură Schreib Morții dela gazetele maghiare când se tem de primejdierea Ungariei, reproducem din fișuica locală »Arad és Vidéke« dela 8 c. unele pasagii din articolul în care se ocupă cu manifestul dela Iași.

Iată cum începe:

»Acțiunea agitatorilor români din Ungaria la o formă, care însfârșit trece peste marginea cavalerismului unguresc foarte tolerabil și care acțiunea a dușmanilor ideii de stat maghiar trebuie zdrobită. Nu de mult am arătat organizarea agitatorilor români din Ungaria, cu scopul ca să informeze presa din străinătate cu știri tendențioase despre maghiarii, zi de zi citim apoi atacurile îndreptate de Björnson încontra noastră, tot numai fiind sedus de agitatorii români și acum iată, că în statul vecin, în prietina Românie se arajază festivaluri, întru ajutorarea aceluia, pe cari statul maghiar i-a pedepsit pe calea judecătorei pentru conturbarea stării de drept.

Românii de peste munți, așa se pare, au aruncat ochii răi asupra noastră (sermanii! N. R.) și nu-s mulțumiți cu vizitele secrete ce le fac miniștrii lor în școlile ungurești (Uf! uf! — Pe la Clongrad și Czegléd? N. R.), ci aranjând festivaluri se amestecă și în chestiile noastre interne, unde judecă asupra osândeii aduse în numele regelui maghiar de judecătoria maghiară independentă.

Câtă viclenie și perversitate în aceste șire. Din toate se vede clar încercarea celor sgarie-hârtie de prin redacțiile jidano-maghiare, de a băga zizanie și de a revoltă poporul unguresc, căzută pradă în mâinile lor încontra a tot ce nu e roșu-alb-verde în țara asta.

Numitul ziar face apoi istoricul alegerii dela Ugra, întorcându-l toată după calapodul talmudist, reproduce după noi începutul știrii și o parte a programei festivalului din Iași, însfârșit încheie apelând la deputații kossuthiști din Bihor, ca să atragă atențiunea ministrului de externe asupra serbărilor naționale ce se fac în România »întru jignirea ideii de stat maghiar«, iar încontra noastră alarmează procuratura din Oradea-mare, pentru că am reprodus invitarea

ce ni-s'a trimis, la care noi am mai adăugat »pentru învina lor bărbătească la alegerea de deputat din anul 1906«.

E rândul procurorului acum. Nu va fi nici un ziar de al nostru, al cărei redactor să nu ajungă pe banca acuzaților pentru publicarea învitații dela Iași. Natural, căci altfel Ungariei i-se cântă prohodul.

Până atunci contraților dela »Arad és Vidéke« s'așteptăm și noi și voi cu răbdare.

Din România.

Membrii clubului conservator democrat din Capitală, s'au întrunit și au procedat la alegerea comitetului.

Au fost aleși dnii:

D. Cantacuzino Pașcanu, președ.; d-nii dr. C. I. Istrati și Barbu Pălneanu, vice-presidenți; dnii colonel Fălcoianu, Temistocle Alexandrescu, inginer Stoenescu și lt.-colonel dr. Dumitrescu directori; d-nii Hernia, Ciuflea și C. Alexandrescu, secreteri; dl V. Protopopescu, cassier.

Di Take Ionescu roagă apoi pe dl Păltineanu ca până la formarea comitetului electoral al capitalei, să se ocupe d-sa cu organizația electorală.

Consiliul administrativ permanent. Dl ministru de interne I. Brătianu a depus la Senat un proiect de lege pentru înființarea unui consiliu administrativ permanent.

Acest consiliu va fi compus dintr'un președinte și 2 membri aleși dintre foști secretari generali ai ministerului de interne, foști prefecți sau consilieri ai curților de apel, având un serviciu de 4 ani în acele funcțiuni.

Unul din membrii poate fi delegat dintre membrii în funcțiune ai curților de apel, pe timp de un an cu dreptul de reînnoire, fără a-și pierde locul și dreptul de vechime la curtea de apel.

Funcțiunea de președinte și membru al acestui consiliu va fi incompatibilă cu orice altă funcțiune publică sau cu vre-un mandat electiv.

Acest consiliu va avea atribuțiunea a examina și clasifica candidații pentru funcțiunile pe administratori de plăși precum și pe ofițeri de poliție. De asemenea va avea să judece abaterile dela îndatoriri ale funcționarilor administrativi și polițienesci, a-și da avizul asupra cererilor de disolvări de consilii județene și comunale, a elabora un cod administrativ și a face în fiecare an câte un raport asupra neajunsurilor ce se vor fi constatate în legile și regulamentele administrative.

Discursul dlui dep. dr. Aurel Vlad, rostit în ședința Camerei dela 28 Febr.

(Urmare.)

On. Cameră! Propunerea lui Nagy Emil e foarte slabă și fără înțeles.

Astfel de chestii însemnate nu sulevează, cari ar trebui clarificate și nu conține ceva referitor la scoaterea în relief a acelei intenții care o contemplează modificarea regulamentului camerei. Voiesc să-l dea președintelui drept mare și puternic. Nu se spune însă de care președinte e vorba. Știm, că președinția constă, din președinte și din 2 vicepreședinți. Acum, cul îi compete acest drept? Numai președintelui ori eventual vicepreședinților?

Pentru că nu se spune apriat, dacă dreptul acesta îl privește pe președinte ori pe cel doi vicepreședinți. La caz că președintele este împledecat, ce se întâmplă? Se poate trece dreptul acesta și asupra vicepreședinților, ori nu se poate? Ori să punem astfel întrebarea, să zicem că președintele abzice. Dacă dreptul acesta este numai al acestuia atunci ce se va întâmpla la caz că demisionează? Ce va fi până se alege un nou președinte? Căci doar se poate presupune, că opoziția să caute să pună astfel de greutate împotriva urgenței, că împiedecă alegerea președintelui. Ori președintele poate și muri; după care

Cel dintâi atelier de pietre monumentale aranjat cu putere electrică.

Gerstenbrein Tamás

măstru de monumente și pietre de cimitir.

Fabricațiile proprii din marmoră, granit, seynit, labrador etc., din pietre de mormânt magazina se află în Kolozsvár, Ferencz József-ut 25.

Cancelaria și magazinul central: **Kolozsvár, Dézsma-u. nr. 21.** Telefon 662.

Filiale: Nagyvárad, Nagyzeben, Déva și Bánpatok.

ar avea să urmeze altă alegere. Prin urmare ce s'ar întâmpla?

Onorată Cameră! Eu cred că fără să se clarifice chestia aceasta, adică fără să se stabilească, ce să se facă în cazurile atinse aici, când președintele este împledecat, nu se poate primi nici o măsură, nici o dispoziție de felul acesta. (Aprobări în centru. S'auzim!).

După aceasta, On. Cameră, aflu de necesar, să mă ocup cu argumentele și motivele, aduse de ambii domni miniștri în scopul motivării revizuirii urgente și necesare a regulamentului.

Înainte de toate mă ocup cu aceea, că domni miniștri voiesc să facă din chestia aceasta chestie de cabinet. Anume membrii cabinetului sunt solidari în o chestie, care îi poate privi numai ca deputați, dintr-o astfel de chestie, care este dreptul autonom al camerii, fac chestie de cabinet, pentru a sili în felul acesta și pe acei deputați, cari poate din convingere sunt împotriva revizuirii, să voteze propunerea lui Nagy Emil.

Onorată Cameră! Când contele Tisza István primădată a sulevat chestia aceasta cu gândul să facă revizuirea regulamentului, când Dániel Gábor a prezentat o propunere în chestia aceasta, atunci opoziția s'a împotrivit acestei propuneri, protestând împotriva intenției, ca puterea executivă să împiedece libertatea voinței camerei în chestie, care aparține sferei de drept autonom al acesteia. (Așa e! în stânga.)

Iar acum vedem, că aceiași conducători, aceiași bărbați cari pe vremea aceea au osândit hotărîrea mai sus amintită a lui Tisza, fac același lucru: fac chestie de cabinet, pentru a face presiune asupra majorității să primească proiectul.

Eu, Onorată Cameră, numai bucură mă pot, că guvernul a sulevat chestia de cabinet, pentru că dacă s'ar întâmpla ca guvernul să cadă, cred că întreagă țara ar fi fericită (Sgomot: Așa e! — în centru), că în sfârșit s'a putut cotorisi de acest guvern. (Sgomot). Cred și aceea, că odată sulevată chestia aceasta, ea este obligatorie pentru opoziție, adică pentru cei ce stau pe bază opozițională, să lupte din răpuzeri pentru a scăpa odată țara de acest guvern nenorocit.

Onorată Cameră! Mai mulți au accentuat că actualul parlament și actuala majoritate nu este considerată ca moralicește îndreptățită pentru a modifica regulamentul Camerei. Nu numai pentru că majoritatea aceasta pe timpul când era în opoziție, luase poziție împotriva acestei modificări, ci chiar și pentru motivul, că se consideră de o incorectitate, de o imposibilitate morală ca parlamentul acesta muribund, care înainte de constituirea lui n'avea altă datorință decât să satisfacă tuturor angajamentelor luate asupra sa, să împlinească toate necesitățile de stat și să introducă sufragiul universal — nu poate să lege mâinile parlamentului nou din viitor, care va avea să reprezinte totalitatea țării. Eu cred, că dacă regulamentul este o afacere internă autonomă a Camerei, atunci principiul acesta, în cazul acesta trebuie și urmat cu atât mai ales cu cât trebuie să admitem părerea, că regulamentul este totodată și chestie internă a viitorului parlament, care se va întruni pe baza sufragiului universal, așa că involuntar se impune întrebarea, ce îndreptățire morală are acest parlament în agonie, să lege din înainte mâinile și picioarele acelui parlament viitor? (Aprobări pe băncile naționaliștilor).

Propunerea lui Nagy E. ține să garanteze astel libertatea cuvântului, că în curs de 16 ore să se vorbească, tot în acest interval după cum se spune, să vorbească, mai mulți deputați și ori cine să aibă dreptul să vorbească. Dați mi voie dar eu cred că procedura aceasta seamănă mult cu cazul când un setos, cu toate că l-ar ajunge un pahar de apă pentru a-și astâmpăra setea, este aruncat în mare să se adape până se înecă. Noi reprezentăm acel punct de vedere, că totuși nu este cu cale ca libertatea cuvântului să fie înecată în marea ședințelor permanente. (Aprobări pe băncile naționaliștilor).

Deoarece timpul este aproape de douăsprezece vă rog să-mi acordați o pauză de cinci minute.

Președ.: Suspend ședința pe cinci minute.

(După pauză).

Președ.: Deschid din nou ședința. Urmăm cu discuția. Dl deputat dr. Aurel Vlad are cuvântul.

Aurel Vlad: Onorată Cameră! Necesitatea propunerii lui Nagy Emil este motivată cu aceea, că în primul loc obstrucția croaților zădărnicește debaterile în parlament, în al doilea rând că în viitorul parlament ar putea ajunge minorități an-

șionaliste, internaționale, antinaționale. Atât d-nul ministru de interne, cât și dl ministru de culte și instrucțiune publică, contele Apponyi Albert, s'au referit la împrejurarea că în urma obstrucțiunii de luni de zile a croaților în parlament a fost imposibilă orice discuție, desbrăcând în același timp și camera de caracterul ei național prin faptul că deputații croați au vorbit croaște.

Onorată Cameră! Înainte de toate părerea mea este, că obstrucțiunea croaților n'a dus la nici un rezultat, iar caracterul național al camerei ungare de fel nu este asigurat prin propunerea lui Nagy Emil, dacă aceasta va fi primită, căci doară cei 40 de deputați croați și de aci încolo vor avea dreptul să vorbească croaște, să facă obstrucție, dacă nu li-se sat sfac justețele lor aspirațiuni și nu să casează legea, care le jignește drepturile lor cardinale. Dar chiar dl ministru al afacerilor interne a spus, vorbind despre ședințele permanente, că cei 40 de deputați hotărîți ai Irlandei au fost capabili să împiedece activitatea parlamentului englez. După cât știu eu, deputații irlandezi n'au fost numai 40, ci numărul lor a fost între 70 și 80.

Trebue să protestez împotriva afirmării că prin faptul că deputații croați au vorbit în limba lor, caracterul maghiar al parlamentului a devenit iluzoriu.

Știm că înainte de anul 48 în rândul mai multor veacuri limba debaterilor în adunările naționale maghiare a fost cea latină, pentru aceea n'au încetat de a fi maghiare. Nu limba, în care se urmează discuția, ci alte împrejurări imprimă parlamentului acel caracter.

Toate acestea prin urmare nu justifică propunerea lui Nagy Emil, de a modifica regulamentul Camerei.

Trebue să constat cu mirare, că toți, câți au sprijinit propunerea aceasta, s'au referit la primejia, care ar putea rezulta din împrejurarea, că naționalitățile ar putea ușor să inundeze parlamentul, din care cauză au recomandat moțiunea spre primire.

Dl deputat Tolnay, căruia îi datorez cu recunoștință pentru sincera sa declarațiune, este de credință, că președintele Camerei nu va aplica față de opoziția maghiară regulamentul camerei, așa ca față de ceilalți deputați. Eu cred, că dl deputat Tolnay a comis cea mai gravă vătămare la adresa persoanei președintelui Camerei; ba chiar și față de Camera însăși. (Așa e! — în centru), când a riscat cuvintele, că în viitor, regulamentul se va aplica după partide.

Eu cred d-lor, că dl deputat a accentuat un principiu foarte periculos, când a zis, că pe viitor regulamentul are să fie aplicat față de deputați amăsurat coloritului lor de partid. Căci ce consecințe va avea aceasta la periferii, dacă regulamentul Camerei se va aplica în felul acesta? Din asta se va naște un sistem întreg, așa că și legea se va aplica tot astfel. Acesta este un lucru foarte primejdios, datorăm însă cu recunoștință dlui deputat pentru că ne-a dat în mână arma aceasta extraordinară de prețioasă.

Dl ministru de interne zice: modificarea regulamentului Camerei nu se îndreapta nici împotriva naționalităților, nici a social-democraților, ci se țintește numai restabilirea activității parlamentare. Prin asta însă dl ministru ajunge în contradicție cu toți deputații cari au luat cuvântul până acum și cari au recomandat spre primire propunerea lui Nagy Emil, ajunge în contradicție și, propunătorul, ba chiar și cu sine însuși.

Sunt convins că nu va fi greu să arăt contradicția aceasta din discursul d-lui ministru de interne. Anume, când d-sa prezintă tabloul viitorului parlament din punct de vedere maghiar, în colorit sperietor, iar aceasta după părerea mea, n'a făcut-o decât cu intenția, de a face majoritatea să voteze proiectul, zic, atunci dl ministru a stabilit totdeodată și teza, că prin intrarea în număr mai mare a naționalităților și internaționalilor în parlament, contradicțiile dintre partide vor fi cu mult mai aspre, care împrejurare învolvă necesitatea modificării regulamentului Camerei.

Apoi eu am să asigur pe dl ministru de interne, că fie numărul nostru oricât de mare, noi nici odată nu vom face obstrucție nemotivat. Noi nu vom pune nici o piedică în calea necesităților de stat, și cred că de deputații naționaliști, cu toate că stau pe alt punct de vedere, cu tot contrastul ce presupune dl ministru, vor și

să prefereze existența statului în față de interesele noastre de rasă.

Astfel, dacă împotriva celor mai sfinte drepturi ale noastre nu vor îndreptă atacuri pot asigura pe dl ministru de interne, și pe On. Cameră, că dupăcum în trecut nu ne am luat refugiul la obstrucție, nu vom face-o nici în viitor, de oarece vom alege oamenii pe cari îi vom trimite aici și în cari va fi atâtă simț moral, și vor avea atâtă pricepere să știe că o atare armă este primejdioasă nu numai pentru noi, ci chiar și pentru stat.

Din străinătate.

China și Japonia. Peking, 8 Martie. (Reuter). Japonia a remis cabinetului ministrului de externe al Chinei ultimatum în cauza luării vaporului japonez »Katsumaru«. În cabinetul ministrului de externe al Chinei se va ținea conferință, unde vor pertracta chestia aceasta.

Procesul slovacilor dela Cernova.

Ziua VI.

Sâmbătă s'a isprăvit cu ascultarea martorilor. S'a citit apoi un articol intitulat »Persecutarea lui Andreu Hlinka«, precum și un articol din ziarul slovac american »Slovensky Dnevnik«, în care se arată ce va urma după osândirea lui Hlinka. Articolul acela — se zice — că a fost lipit pe peretele bisericii din Cernova, în ziua de 27 Oct. 1907 de Matei Fulla.

Mai mulți martori s'au retras pe motiv, că sunt în legături de rudenie cu acuzații. Așa a făcut martorul Vevericza, crainicul pretorelui Pereszlényi, care a luat din mâna surugiului biciul și lovea cu el în oamenii din jurul trăsorii, iar pe unul, care a și fost puscat de jandarmi, l-a trântit la pământ.

Surugiul pretorelui, Iosif Iavorka, spune că Vevericza n'a luat biciul dela el, ci s'a dat jos din trăsura ca să depărteze mulțimea dimprejurul ei.

Cele mai interesante depuneri le-a făcut Andaházy, fost pretore, acum președintele sedrii orfanale. Din depunerile lui se conchide, că măcelul din Cernova s'a întâmplat numai din cauza pretorelui Pereszlényi, care a trecut peste cercul său de competență. Andaházy spune că da, l-a trimis pe Pereszlényi la Cernova cu îndrumarea că dacă va observa numai cât de puțină tulburare să recheme jandarmeria.

Așa dară Pereszlényi are să se reîntoarcă dela marginea Cernovei, când a văzut că poporul e agitat, iar nu să intre în comună cu putere brahială.

Andaházy mai spune, că în 22 Octomvrie s'au prezentat la el Backor și Thorf, rugându-l ca să trimită la Cernova patru, deoarece femele agită în contra sfințirii bisericii. A și trimis două patru de jandarmi. În dimineața zilei de 27 Oct., (27 Octomvrie 1907, o zi de tristă și zguduitoare amintire în istoria fraților noștri de suferință, oropsiții slovaci N. R.) Andaházy a primit, dela sergentul de jandarmi Laticzky, o știre telegrafică, ce i-a comunicat-o și capelanului Fischer, propunând să se amâne sfințirea bisericii. Andaházy spune apoi că protopopol Pazurik a primit dela Hlinka o scrisoare, pe care Pazurik i-a citit-o și lui și l-a rugat ca să ceară putere armată.

Andaházy i-a mai făcut atenți pe preoți, că el nu va lua nici o răspundere dacă li-se va întâmpla ceva, deoarece alt ajutor nu putea primi decât douăzeci de honvezi.

Surugiul Iosif Broszt, spune că el n'a văzut mulțimea atacând trăsurile. Nimeni dintre cei, cari erau în trăsuri n'a fost luat cu forța din trăsura, ci toți s'au dat jos de bunăvoie.

Ultimul martor Francisc Mraj, crâșnicul bisericii, spune că eră trăsura preoților, care a fost încunjurată de mulțime. Alceva de două aruncături de pietri n'a văzut.

Azi, Luni, se vor ține vorbirile de acuză și apărare, iar Marți se va aduce sentința, care-l așteaptă cu mare curiozitate.

Scrisoarea împăratului german.

Scrisoarea împăratului Wilhelm adresată, primului lord Tweedmouth, preocupă întreaga opinie publică a Europei. În Anglia procedura împăratului se ține de necorectă, chiar dacă ar fi pornit din intenții bune. Cu toate acestea atât guvernul englez, cât și cel german se nizuiesc, ca scrisorii împăratului să-i dea o înfățișare nevinovată. Incidentul acesta numai așa s'ar aplană, dacă împăratul Wilhelm și-ar publica scrisoarea. Probabil că aceasta nu se va întâmpla deoarece epistola e scrisă în mod mai intim și amical.

Din Berlin i-se anunță lui „Standard” că împăratul Germaniei a scris cu mâna sa proprie epistola în limba engleză, în care se ocupă cu chestiunile tehnice ale marinei și nu cu cele politice.

Iată știrile mai noi în această privință:

Londra, 7 Martie. »Daily Telegraf« scrie că împăratul Wilhelm cu ocazia ultimei petreceri în Anglia a vorbit de mai multe ori cu lordul Tweedmouth, despre chestiile marinei și e foarte probabil că împăratul îndată după prânz s'a apucat și fără ași da bine seama a așternut pe hârtie cele din scrisoarea adresată lui Tweedmouth, cari de sigur nu merită atâtă sgomot.

Mai multe ziare între cari »Standard« îl atacă pe Tweedmouth, care în continuu a arătat scrisoarea împăratului cunoscuților și prietenilor săi, până în sfârșit a ajuns la urechile colaboratorului militar al lui »Times«.

În cercurile militare engleze poziția ministrului de marină din cauza scrisorii împăratului Germaniei o țin de foarte critică, ba chiar se și afirmă că își va da demisia. Pretutindeni e învinit pentru indiscretul comis.

AVIZ!

Abonenții cari nu și-au achitat abonamentul sunt rugați din nou să binevoiască a trimite numai decât, deoarece administrația va sista după 8 zile trimiterea ziarului pe mai departe aceluia, cari nu vor plăti. Ne-am hotărât, că d'aci încolo să nu mai trimitem pe credit. Excepțiune nu putem face cu nimeni.

Administrația ziarului.

NOUȚĂ!

ARAD, 9 Martie n. 1908.

— Ușor l-a fost tatălui meu. Deputații kossuthiști povestesc următoarele:

Kossuth Franți a amenințat Vinei un deputat pe culoarele camerei așa: »Cuvântul tatălui meu să nu-l mai rostești!»

Deputatul s'a întors spre Franți și a zis: »Domnul meu, eu urmez învățăturile lui Ludovic Kossuth și așa cred, că și Excelența Voastră sunteți de o părere cu mine».

Kossuth n'a știut ce să facă sau să se ridă sau să se mănle și a zis: »Ușor l-a fost tatălui meu — în Italia — dar alt lucru este aici, problema mea este grea de împlinit, deoarece am problemă pozitivă de alcătuit. Și fie și ar fi ușor a te alătură programului lui Ludovic Kossuth — în Italia!»

— **Logodne.** Cu plăcere anunțăm logodna dlui Ioan Tatu, funcționar la institutul »Victoria« cu d-soara Catița Biriș din Arad.

Felicitări noastre.

— Anunțăm cu plăcere logodna simpaticii d-soare **Mărioara E. Vașca** cu dl **Ignatie Porge**, candidat de preot în Sârbești (Bihor).

Sincere felicitări!

— **Edison se simte mai bine.** Din New-York se telegrafiază că starea lui Edison s'a îndreptat spre bine și e speranță că peste 10 zile va putea părăsi spitalul. Medicii însă să tem că Edison își va pierde auzul.

— † **Costa Cucu** »Progresul« scrie: Marti dimineața la ceasul 7, încunjurat de ai casei, după ce a luat dejunul, jucându-se cu copilașii săi, deodată își pleacă capul, și scapă în neagră ne-

ființă, cel dintâi burghez român din localitate: Costa Cucu o ființă cu adevărat nobilă, un om săritor la toate nevoile celor din toate părțile îi cereau concursul, 35 de anișori s'au prăbușit, într'o groapă nemiloasă și nepăsătoare de zbulcământul mamei, soției, fratelui și copilășilor săi cari căutându-l prin toate coturile casei, întreabă mereu și vor întreba totdeauna »unde-i tata«... Așa vor întreba multă vreme și corurile rom. și germ. din localitate: unde-i primul lor tenorist... Așa vor întreba toate neamurile și prietenii defunctului: unde-i Costa Cucu, care n'a putut supăra pe nimeni în viață.

La înmormântare, a participat toată lumea, și fruntași și cerșitori, și români și străini, vârsând șiroaie de lacrimi, stoarse de cântarea înduioșitoare a celor patru coruri din localitate, de predica protopopului local în cursul progredierii, cum și de discursul funebru, rostit de tovarăș-coristul dr. N. Hubian, la marginea mormântului, care l-a înghițit pentru totdeauna. Fie-i țărina ușoară!

— **Bombe într'un gimnaz.** În sala de muzică a gimnazului din Tiflis au fost aruncate 2 bombe tocmai când se cânta imnul național. În sală s'a produs panică mare. Doi elevi au rămas grav răniți.

— **Un ziar englez.** Înregistrăm ca fapt unic în analele mondiale, că un sindicat de mari financiari din America a oferit 850 mii livre sterline (21 milioane și 250 mii lei) pentru cumpărarea marelui ziar englez »Times« din Londra.

Tratatul urmează încă.

Înștiințez pe on. dublic că mi-am mutat măcelăria pe Szabadságtér în edificiul teatrului vechiu unde, vind carne proaspătă de porc cu 68 cr., Untură curată cu 68 cr., slănină cu 68 cr., șunca afumăată cu 90 cr., înainte 80 cr. cotlete 90, coaste 72, picioarele cu 60, mațele 40, jumerile, 50 cr. kg. și toate cărnurile de porc cu cele mai favorabile prețuri de zi. Mațe și săp un uscat de casă, varză acră, napi crastaveți și pipercă se poate căpăta în măcelăria lui **Garay Károly** pe Szabadságtér

— **Atragem atențiunea cetitorilor noștri** asupra firmei **R a a b Károly**, fabricant de instrumente muzicale în Zombor, ale cărui instrumente muzicale lo recomandăm cu căldură, deoarece sunt recunoscute pretutindena de bune. Aceasta firmă care furnizează nu numai în țară ci și în România și Serbia e recunoscută de solidă și cu serviciu prompt, și-a ajuns cel mai mare renume. Firma amintită trimite ori cui cataloguri ilustrate gratuit și porto franco.

— **Săpun de viole de Parma.** Sub această nume de cățiva ani e în circulație un nou săpun folositor. Cine nu lubeste mirosul de violele? Și dacă știm, că acest săpun plăcut face fața fină, dacă știm, că în astfel de calitate și pe lângă așa preț în străinătate nu putem căpăta atare săpun, atunci putem aștepta, ca publicul mare se nu întrebuințeze acest săpun, numai ca să-i tindă mâna de ajutor pregătitorului, ci în interesul său propriu. O bucată 80 fil., 3 bucăți 2 coroane 20 fil. Pregătește Szabó Béla fabricant de săpun de toaletă, Miskolcz. Se poate căpăta în Arad în drugheria lui Vojtek și Welsz, Lugoj în farmacia lui Fischer János, Timișoara în prăvălia lui Wisemayr Ferencz.

Lucaciu face obstrucție.

— Ședința dela 9 Martie a Dietei. —

— Prin telefon. —

Prezidează Justh și-apoi Náray. Ședința începe la orele 10.

Dintre naționaliști sunt de față. G. Popovici, V. Goldiș, Petrovici, Maniu, Suci, Vaida, Vlad, Pop, Brediceanu, Damian, Șerban, Lucaciu, Hodja, Polyt, Bella, Ivanka, Manoilovici.

La ordinea zilei revizuirea regulamentului dietei.

Senzația zilei este vorbirea lui Lucaciu, care a ținut ședința întreagă.

El declară dela început, că în calitatea lui de deputat naționalist, reprezentant al popoarelor subjugate, se simte dator să-și ridice cuvântul în contra proiectului de revizuire a regulamentului camerei, proiect care tinde să împiedice pe naționaliști să-și spună cuvântul liber în parlamentul țării. Tocmai de aceea va lupta din resputeri să împiedice votarea acestui proiect.

Arată pe larg că nu era nici o nevoie de această revizuire și din învățămintele trecutului naționalității trag concluzia că întreg planul de revizuire nu este decât o nouă tendință în căutarea mijloacelor, prin cari actuala coalitie, această tovarășie de interese, să și perpetue domnia asupra popoarelor oprimate. Ne vom apăra însă și vom apela la tribunalul istoriei, căci viața popoarelor este în mâinile Provedinței.

Ugron: În mâinile Dzeului maghiar! (Sgomot mare).

Un naționalist: Un singur Dumnezeu avem cei ce-l avem. De ce am avea mai mulți.

Ugron: Fiindcă avem mai multe spânzurătoare și mai mulți de spânzurat.

Un naționalist: Numai nu se știe cine ajunge pe ele.

Lucaciu (continuă). Arată pe larg greșala ce o face guvernul când forțează acest proiect, făcând chestii de cabinet, din primirea ori respingerea revizuirii. Combate cu multă energie domnia de rassă și clasă din Ungaria și se ridică contra guvernului, care și prin actualul proiect tinde la întărirea acestui regim reacționar. Noi însă — zice — vrem să rupem lanțurile de sclăvie și să scăpăm țara de acest regim feudal.

Analizează pasaj de pasaj discursul lui Andrassy, arătând sovinișmul și reacționarișmul ministrului de interne.

Dacă Andrassy vrea însă războiul, fie, naționalității nu se dau în laturi. Face declarațiuni cu privire la sentimentul național și bărbăția în luptă a naționalităților. (Sgomotoase protestări între unguri și aprobări pe băncile naționalităților).

Analizează pe larg vorbirea lui Apponyi și o combate punct de punct.

Termină într'un elan de însuflețire zicând: »Va veni însă și în viața noastră politică primăvara slăvită a eliberării de sub jug, eliberare pe care o așteptăm de mult și ale cărei zori se ivesc deja«. Salută cu drag această primăvară.

După ce vorbește pe larg asupra sufragiului universal termină în aplauzele entuziaste ale naționalităților.

Ședința se ridică la orele 2 și 1/4.

Afaceri bisericesti și școlare.

Alba-Iulia.

Sinodul protopresbiteral în 21 Februarie st. v. a. c. s'a întrunit în ședința sa anuală, spre a-și da seamă despre activitatea dezvoltată în cursul anului expirat.

Deschiderea sinodului o săvârșește președintele părintele protopop I. Teculescu prin un cuvânt plin de simțire românească și de îngrijorare față de soarta școlii române.

După salutul frățesc în termenii cei mai călduroși idee de salvare a școalelor ne-o desfășură în colorile cele mai vii. Arătându-se evoluția ideii de mântuire isvorită din inimile nobile ale arhierilor noștri ne îndeamnă, ca solidaritatea ce o am făcut-o cu atâta căldură față de capii supremi să o traducem în faptă.

Ne descrie apoi rezultatul obținut în comunele parcurse de însași persoana sa, care în lămurirea sa pe înțelesul tuturor a trezit în poporul pus spre ocârmuire simțul de primejdia cea mare prin pierderea școlii confesionale.

La iveală de scoate un adevăr de mare importanță că nu sărăcia poporului e cauza că pe unele locuri nu se susține școala din puterile sale proprii, ci lipsa de civilizație. Dându-i-se explicațiile și luminarea de lipsă în urma acestuia vibrează cu tărie grija pentru viitor. Stând în sfera de activitate a sinodului protopopesc vegherea neadormită față de trebile școlare oratorului apelează la simțul de datorință a chemării ce i-se impune fiecăruia dând sprijinul cuvenit în opera

de salvare a bunului rămas dela strămoși. Prin darea de mână a școalelor ne-am subscris sentința de moarte pentru eternitate. Săvârșind lucrul acesta ne-am făcut testamentul de nimicire al generațiunei viitoare.

E de firma credință însă că la îmbărbătarea poporului din tract — din 15 comune parcurse 13 se susțin din ale sale puteri — a contribuit în măsură mare și geniul bun al neamului.

Declară apoi sinodul deschis.
Insuflețitoarea vorbire a fost subliniată de aplauzele șgomotoase ale sinodului.

Spre a se putea lua concluze valide — constatându-se numărul de 30 membri a celor prezenți — se procedează la constituirea biroului. Notar al sinodului se alege părințele Alex. Băieșan, iar verificatori păr. Fl. Rusan și dl I. Cirlea.

Se dă cetire apoi »Raportului anual al protopresbiterului«. Înfățișându-se roade îmbelșugate în acesta din partea sinodului se ia spre plăcută știre și se exprimă mulțumită protocolară celui ce a muncit cu atâtea desinteresare și zel în sfera de activitate, ce-i compete.

Părintele N. Cado, ca episcop al tractului, ne prezintă rațiociniul an. 1907. Dându-ni-se amănuntele necesare se prevede cu clausula de aprobare.

Bugetul pentru an. 1908 — compus de comitet — fiind bine conceput se votează fără multe reflexiuni.

Ca punct de forță a ordinii de zi e punctul »Deliberare asupra cauzei școlare din tract«.

Asupra acestuia s'a auzit mai multe păreri.

La propunerea membrului I. Medrea cu privire la aflarea mijloacelor pentru crearea unui fond din care să se susțină școalele — se alege o comisiune, ce are de a compune un proiect, precum și de a fixa timpul pentru ținerea unui sinod extraordinar în cauza aceasta.

Comunelor, ce au decretat susținerea școalelor din proprii puteri, li-se exprimă mulțumită precum și șefului tractului pentru zelul apostolic, ce la desvoltat în scopul acesta.

»Noul proiect de împărțire a cercurilor electorale pentru alegeri la sinodul arhidiecezan« se primește în felul cum e tipărit în broșură.

Urmând la rând »Propuneri de sine stătătoare« din partea unui membru al sinodului, se propune ce-i întruniți să și exprime indignarea și protestul său pe temeul pct. 4 din »Statutul Organic«, față de publicarea unor »Impresii și păreri« de un anonim (de altfel cunoscut, care fiind și dinsul de față a fost huiduit din sala ședinței), cari cuprind în sine niște atacuri nedemne și lipsite de temei față de conferența preotească, și scoase la iveală în organul bisericesc din centrul arhidiecezei.

Propunătorul văzând, că în nervii înghețați a unor domni n'a străbătut lumina și căldura adevărului, parte fiind neamuri, parte prieteni s'a retras propunerea rezervându-și dreptul de a se rezolva afacerea aceasta în proxima conferență preotească.

Terminându-se agendele sinodului președintele mulțumind membrilor pentru participare și interesul arătat la luarea concluzelor declară ședința închisă — ținând vie în numele lor idea marcantă ce preocupă mintea întregului neam românesc și care e nervul vital al existenței noastre.

»Achille«.

Felurimi.

Cum trăesc americanele? Când vorbim de americani, de obicei ne gândim la milionari. Dar viața americanului de rând și în deosebi compararea între locuințele americane și cele din Europa de mijloc e cu mult mai interesantă. Proprietarul de casă american e inger. Pentru 1200 de franci, căci acesta e prețul mijlociu pentru o locuință cu patru odăi, dă tot ce dorești, cum s'ar zice. În gospodăriile din New-York nu se întrebuințează cărbuni, căci încălzesc toate încăperile cu aburi, de cari se îngrijește proprietarul; ziua și noaptea, la orice oră, poți avea apă caldă, fiindcă și

asta se socoate în chirie. Tot proprietarul dă mașina de gaz la care gătești și recitoare cu ghiață. În casă nu-i nevoie să între nici un furnisor, toate cele se aduc în casă cu macaraua, când vrei să vorbești cu cineva, telefonul ți-e la îndemână, în casă. Firește că proprietarul dă și pentru bucătărie masa trebuincioasă și dulapurile. Foarte bine e întocmită și odaia de baie, odaia are oglinzi, numeroase dulapuri, între cari unul pentru preparări farmaceutice. Ceeace nu ne-ar plăcea nouă la locuințele americane, e lipsa de uși, căci în cele mai multe locuințe, odăile se despart numai prin perdele. În deobște, gospodăria americană e mai ieftină, căci are nevoie de foarte puține mobile. Afară de asta gazul în New-York e aproape de geaba; încălzitul cu calorifer și luminatul cu gaz costă la un loc numai 8 lei pe lună.

Economie.

La 27 Februarie a. c. s'a ținut adunarea generală a institutului de bani »Sentinela« din Satul-nou, fiind de față un număr frumos de acționari. Adunarea a fost prezidiată de directorul executiv P. Stoica. Toate obiectele puse la ordinea zilei s'au discutat cu convenita seriozitate, și toate propunerile direcțiunei s'au primit unanim, afară de normativul de salarii, la care s'au ivit și păreri contrare. După adunare toți acționarii s'au întrunit la cafeana, unde și au petrecut vesel în jurul distinsului cârmaclu al acestei instituții de mare însemnătate pentru prosperarea economică a românilor din Toronto. (»Progresul«).

— »Cordiana«, institut de credit și economii în Fofeldea, și-a ținut adunarea generală în 1 Martie. Au participat 47 acționari, reprezentând 222 voturi și 284 acțiuni. La împărțirea profitului acționarii au săvârșit o faptă din cele mai frumoase și mai nobile: au decis scăderea cuponului dela 9 la 8% și suma de 600 cor. au destinat-o pentru întregirea salarelor dela școala confesională gr.-or. din loc, ceeace se va urma și în viitor. Jertfa acționarilor »Cordiane« este un exemplu din cele mai mărețe. În direcțiune s'au reales dnii Dominic Rațiu și Ioan Precup pe 5 ani, iar dl Aurel Constantinescu, conducătorul filialei din Agnita, pe 3 ani. În comitetul de supraveghiere, după ce vrednicul fost membru, dl Toma Benchea, primar în Cornățel, a declarat că fiind prea ocupat cu afacerile sale, nu mai poate primi să fie reales, s'au ales dnii: Aurel Milea, notar com., Toma Sava, primar, Petru Sopa 54, Toma Fotolă și Simeon Dragoman învâț. (Chichindeal). Institutul și-a urcat anul trecut capitalul social la 120.000 cor. Cu finea anului au avut depuneri 303.000 cor. Creștere față de anul premergător peste 80.000. Fondul de rezervă este 22.700 cor. Revenimentul afacerilor 4,258.000 cor. În Agnita are institutul o filială.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 9 Martie 1908

INCHEEREA la 1 ORĂ :

Orâu pe Apr. 1908 (100 klg.)	24-28—24-30
Secară pe Apr.	21-30—21-32
Ovăș pe Apr.	15-80—15-82
Cucuruz pe Mai 1908	13-26—13-28

INCHEEREA la 4 ORE :

Orâu pe Apr.	24-20—24-22
Secară pe Apr.	21-24—21-26
Ovăș pe Apr.	15-78—15-80
Cucuruz pe Mai 1908	13-22—13-24

Prețul cerealelor după 100 klg. a fost următorul :

Orâu

de Tisa — — — —	23 K. 50—25 K. 20 fl.
Din comitatul Albei — —	23 > 80—24 > 50 >
De Pesta — — — —	23 > 20—24 > 80 >
Bănățenesc — — — —	23 > 30—24 > 50 >
De Bacica — — — —	23 > 40—24 > 65 >

Cremă de față »Elisabeta« — de zi și de seară — redă feței fragozimea tinereții, împiedecă formarea creștelor, face să dispară imediat pistruiile, petele de floc și tot felul de neurășenți ale pielii. Prețul 1 și 2 cor.

Lapte de erin »Elisabeta«, contra tuturor boalelor de piele și a defectelor frumuseții, efect sigur. Prețul 1 cor. 20 fl.

Spirit de păr »Elisabeta« după o folosire de câteva zile împiedecă formarea mătreței, întărește rădăcinile bolnavilor ale părului. Prețul 1 cor. 60 fl.

»Buzodol« contra asudărei picioarelor și a mâinilor — după o singură folosire, efect sigur și în cazurile cele mai grave. Prețul 1 cor.

Singurul deposit la fabricantul. Comandele din provincie se îndeplinesc punctual. La o comandă de 10 cor. nu se socotește împachetarea și portul.

Lemie József, farmacia.

Săcară — — — —	21 > 10—21 > 20 >
Orzul de nutreț, cvalitatea I.	15 > —15 > 20 >
» de cvalitatea II —	14 > 80—15 > — >
Ovăș > > I —	16 > 30—16 > 50 >
> > > II —	15 > 80—16 > — >
Cucuruz vechiu — >	— > — > — >
> nou	13 > 20—13 > 40 >

BIBLIOGRAFIE.

A apărut cartea »Băncile în noua reformă a dărilor« de Ioan I. Lăpădatu, directorul institutului de credit și economii »Ardeleana« din Orăștie. Se poate procura dela »Tipografia Nouă« din Orăștie.

I. Slavici, »Nuvele«, vol. II. O viață pierdută, Moara cu noroc, Norocul, Comoara. (Pr. 1.50 lei).

Cuprinde, acest al doilea volum, o nouă ediție a unor produse literare de mult așteptate. Căci, după știința noastră, minunatele povestiri »Nuvele din popor« ale drăgălașului scriitor ediția I, de mult s'au epuizat. Puterea artistică alui I. Slavici, a profundului cunoscător al sufletului poporului și cumintelului îndrumător și sfătuitor al lui asupra rosturilor sale; îndemnarea scrierii fascinante a omului de bine, la frica lui D-zeu, vestitor al fericirii aceluia, cari știu să și împlinească datorila, ni-se prezintă în bucățile din acest volum (O viață pierdută, Norocul, Comoara) numai în parte, completând frumoasele bucăți, ser-nine, ca Popa Tanda, Scormon, ori Budulea Talchii din vol. I. Dar totuși după părerea noastră, în acest volum se cuprinde cea mai puternică, mai dramatică, șguduitoare nuvelă, cu caracter de roman: »Moara cu noroc«, care poate fi comparată, ca analiză sufletească a personajilor, cu operele marelui scriitor francez Flaubert. (»Biserica și școala«).

Dă puteri noi în cazuri de slăbiciuni

Emulsiunea SCOTT, chiar și atunci, când alte mijloace nu ajută. E primejdios să folosim medicamente nesigure când e vorba de sănătatea omului. În cazuri de slăbiciuni, mai ales în convalscență anemie, boale de piept, și la boale provenite din surmenagi, omul precaut folosește imediat medicamente, cari în cazuri nenumărate vindecă cu siguranță slăbiciunea. Acest medicament e

EMULSIUNEA
SCOTT.

Prețul unei sticle originale 2 cor. 50 fl.

Se află în toate farmaciile.

La cumpărarea Emulsiunei vă rog să observați marca care reprezintă un pescar.

Poșta Redacției.

Deva. Aprobăm pe cei cari se mulțumesc cu dividendă mai puțină, dar țin să ajute instituțiile poporului.

Interesantul. Acea copilă este legiută. Pe mama ei, după canoe, nu o poate lua în cășatorie un vilitor preot.

Poșta Administrației.

Al. H. Roșia. Așteptăm până atunci.

Cornel St. Buziaș. Am primit 8 cor. ca abonament până la 1 Ian. 1908. Rugăm pe 1908.

Redactor responsabil Ioan N. Iova.

Editor proprietar George Nichin.

Farmacia la „Regina Elisabeta“
laborator medical și cosmetic
Szeged, Csongrádi sugár-ut.

Recomandă preparatele celebre cu efect experimental nu gur, fabricate în laboratorul cosmetic și cunoscute sub numele „Elisabeta“.

Un bică rassă de «BERN» de 18 lun aflat de apt de comisiunea de prăsilă, se află de vânzare la preotul

IOAN IONESCU

Zsebely.

(com. Timiș).

Un candidat de avocat

începător, caută aplicare într'o cacearie advocațională. Ase adresa preotului **George Popp**, în **Agris**, [com. Arad].

Atențiune!

Vecerne și sete.

Slăbit și ostenit e fiecare lucrător, care în zile călduroase își astâmpără setea cu vin, rachiu sau bere.

Cu voie de lucru și cu putere însă rămâne fiecare, care folosește ca **astâmpărător de sete** un pocal rece de cafeiu »Enrilo«.

Fertura aceasta »Enrilo« se pregătește foarte simplu.

Iai la un litru de apă cam 2 lingurițe de cafeiu pline — 10 grame: înlocuitor de cafeiu Enrilo a lui Franck, îl lași să fearbă bine 5 minute, (la primul clocot îl mesteci odată:) și'l lași 3 minute apoi să se așeze, torni apoi fertura limpezită, pui ceva zahăr și'l lași (într'un vas cu apă rece sau ghiata) să se răcească.

Un litru de cafeiu de acesta gustos »Enrilo« vine cu zahărul dinpreună numai pe **3 fileri.**

Pentru lucrătorul »Enrilo« aceasta ca **astâmpărător de sete** față de vin și de bere e o crușare însemnată la săptămână.

Cu lapte formează cafeiul »Enrilo« un dejun și o cină foarte bună.

Cafeiul acesta »Enrilo« se fabrică numai în fabricile lui Henr. Franck fi, se capătă în fiecare băcănie.

Preparațiuni de ACID-CARBONIC din Muschong-Buziás fürdő

noi aranjamente

expediază în afară de cartel o cantitate ori cât de mare

ACID-CARBONIC-LICHID

natural, chemic, din izvorul de acid-carbonic din băile Buziás, pentru prepararea apelor gazoase (soda) pentru restauratori și alte scopuri industriale.

Nu se poate confunda cu acidul-carbonic artificial care e mai fără spor.

● Serviciu de încredere, conștiincios!

Ape minerale și medicale de Buziás

in sticle de 1 și de ½ litre.

Au un efect neîntrecut pentru boale de inimă, rinichi și beșică.

Apă de masă de prima calitate!

Lămuriri servește cu plăcere:

„Muschong-buziásfürdői szénsavmüvek és ásványvizek szétküldeși telepe Buziásfürdőn“.

Adresa telegrafică: Muschong-Buziásfürdő. Telefon interurban 18.

Se caută reprezentanți isteși din loc.

Primul salon de corsete în Sibiiu

Premiat.

Premiat

Recomandă tot felul de corsete fine și elegante du, ă măsură.

Deposît bine asortat

în 40 de feluri de corsete (și tot felul de articole de felul acesta) fașon particular totdeauna în rezervă.

Cu stimă.

J. Oschanitzky.

Bretterpromenade Palais Habermann.

Fașon bun.

Prețuri reale.

Făină de orez, perii de dinți, cosmetecuri de bărbierit cea mai fină calitate.

RIEDL ÖDÖN

fabricant de pepteni și prăvălie de garnituri de păr pentru dame — săpun, perii, parfum și mărunțișuri.

Arad, József főherceg-ut 9. (vis-a-aviz de biserica nouă evanghelică.)

Telefon 372.

Tot felul de lucruri în bransa aceasta, lorgnete de scoică brună și deschisă, os de elefant, de os veritabil de bivol ș. a. repararea cu prețuri favorabile.

Pomadă de mustată, perii de mustată, pușgulite de mână și portmonenri, bricege, briceuri foarfeci, izvorul cel mai ieftin de unde se pot procura.

Carl Raab

Cel mai mare magazin cu aparat de muzică din comit.

Bácsbodrog. Zombor, str. Zrinyi.

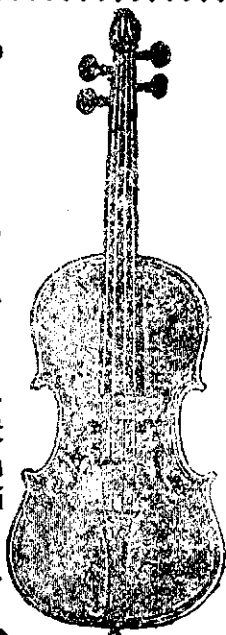
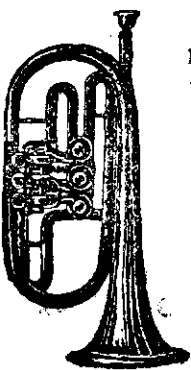
Ujvidék, str. Duna 5 (ângă Promenadă).

Aparate fabricate proprii și anume: vioare, celo mari, mici, trîmbiți, flaute, clarinete, tobe mari și mici, baș-tambure de rangul întâi, harfă de forma ferei, — le recomand cu toată căldura.

Harmonice, gramofone, fonografe și alte asemeni aparate, atât cu corzi de piele cât și de oțel din țară cât și străinătate în cel mai mare asortiment.

Drege orice aparat muzical, specialiști are la dispoziție.

Catalogul prețurilor trimite ori cui grațis și franco.

Cel mai potrivit timp de sămănat.

Pentru sămănaturile de primăvară

re comandăm semințele sigilate din partea controlului de semințe a statului.

Semințe de lucernă, trifoi roșu, trifoi alb, trifoi svedian, trifoi de hemei, trifoi încarnat, trifoi de rouă, trifoi cu păstae și diferite semințe de iarbă, napi de nutreț din Germania de nord, semințe de in.

Cucuruzregina Prairiei, Cinquantino, semințe de cele mai valoroase legume și de flori, puternică și veritabilă, curată. Ceară de pomi, treiste rafia, treiste cu țiavă, troicare nichelate și foarfeci de animale cu prețuri ieftine.

Comandele din afară se îndeplinesc prompt și exact.

Catalog de prețuri ilustrat porto-franco.

Hala de vândut și economiei de pământ. (Bezirksvereins).

Sibiiu (Nagyseben).

Cum sameni așa seceri.